

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

จากสภาวะวิกฤติเศรษฐกิจในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นเหตุให้เศรษฐกิจด้านการเงินของประเทศประสบปัญหาอย่างหนัก อาทิ ประเทศเกาหลีใต้ ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศไทย ซึ่งประเทศดังกล่าวต้องกำหนดนโยบายรวมทั้งมาตรการต่างๆ เพื่อให้เศรษฐกิจประเทศฟื้นวิกฤติโดยรวดเร็ว อาทิเช่น ประเทศเกาหลีใต้ รวบรวมทองคำและเงินตราต่างประเทศมอบให้รัฐบาล หวังช่วยประเทศชาติให้พ้นจากภาวะวิกฤติโดยเร็ว การระดมทองคำป่าช่วยชาติของหลวงตามหาบัว กำหนดมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจมาตรการส่งเสริมอุตสาหกรรม การแสวงหาเงินตราต่างประเทศเพื่อให้ระบบกลไกขับเคลื่อนด้วยดี พร้อมกันนี้การป้องกันการไหลออกของเงินตราต่างประเทศเป็นมาตรการชะลอความรุนแรงอาจเกิดตามภายหลัง การไหลออกเงินตราต่างประเทศเปรียบโลหิตไหลจากร่างกาย หากไม่สามารถหยุดการไหลลงยากต่อการรักษา อาจรุนแรงจนเสียชีวิตเป็นได้ ผู้คนหลังไหลถอนหุ้นจากสถาบันการเงิน หุ้นถูกเทขายต่ำกว่าราคาทุนเพื่อเอาตัวรอด ปัญหานี้ไม่ก่อรายได้ของสถาบันการเงินและธนาคารทั่วไป ผู้ประกอบการถูกยึดทรัพย์และถูกขายทอดตลาดราคาถูกให้นายทุนต่างชาติ เจ้าหนี้เดิมไม่สามารถซื้อทรัพย์คืนได้ ความร่ำรวยกลับเป็นความยากจนอย่างรวดเร็ว สินทรัพย์มีคุณภาพตกเป็นนายทุนต่างชาติ รัฐบาลเข้าบริหารสินทรัพย์ด้อยคุณภาพ จัดตั้งบริษัทบริหารสินทรัพย์ไม่ก่อให้เกิดรายได้ โดยรวมสินทรัพย์คุณภาพต่ำจากสถาบันการเงินทำการบริหาร สินทรัพย์บางส่วนคงเป็นอนุสรณ์เตือนใจถึงผลการเปิดเสรีทางการเงินการคลัง โดยขาดมาตรการป้องกันผลกระทบ

มาตรการแสวงหาเงินตราต่างประเทศ เกิดขึ้นมากมาย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่รัฐบาลกำหนดขึ้นโดยเน้นนโยบายเพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยตรงสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศ เป็นมาตรการในการแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจชาติเร่ร่อน โดยกำหนดให้ปี 2541- 2542 เป็นปี“ ส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย” Amazing Thailand (1998-1999) ผลการดำเนินงานตามมาตรการดังกล่าว ก่อเกิดรายได้จากการท่องเที่ยวทั้งจากนักท่องเที่ยวชาวไทย (Domestic Tourism) นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (Inbound Tourism) ห้วงปี 2542 เป็นจำนวนรวม 456,176.23 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย: 2542) ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีความสำคัญยิ่ง และเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักของประเทศ สามารถสร้างเสริมความแข็งแกร่งด้านเศรษฐกิจประเทศได้เป็นอย่างดี

จังหวัดเชียงใหม่ ถือได้ว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ รัฐบาล พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ได้กำหนดการประชุมหน่วยงานเกี่ยวข้องการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนเมื่อ 20 - 22 เมษายน 2547 ณ โรงแรมเชียงใหม่ พลาซ่า จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อกำหนด แนวทางการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ พร้อมกำหนดให้มีการส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นงานที่ทุก หน่วยงานต้องให้ความร่วมมือ โดยทุกส่วนราชการต้องมีหน้าที่ในการส่งเสริมกิจกรรมด้านการ ท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย มีหน้าที่ให้การสนับสนุนแก่ส่วนราชการองค์กรทั้ง ภาครัฐและเอกชน ในการจัดการท่องเที่ยวอย่างเต็มความสามารถและต่อเนื่อง

กองทัพบก เห็นความสำคัญประโยชน์ของการท่องเที่ยวที่ส่งผลดีทั้งต่อหน่วย กำลังพล ครอบครัวผู้ร่วมกิจกรรม และต่อเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สามารถเป็นแหล่งที่มาของรายได้ เสริมให้กำลังพลอันจะทำให้สภาพเป็นอยู่ของกำลังพลดีขึ้น เพื่อเป็นการสนองตอบนโยบายรัฐบาล ด้านส่งเสริมการท่องเที่ยวในหน่วยทหาร กองทัพบก ได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อดำเนินการส่งเสริม การท่องเที่ยวกองทัพบก ขึ้นเมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2540 โดยมี พลเอกสุรยุทธ จุลานนท์ อดีต ผู้บัญชาการทหารบก เป็นประธานคณะทำงาน จากผลการดำเนินงานที่ผ่านมา ตามลำดับขั้นตอน เริ่มตั้งแต่ การสำรวจความเป็นไปได้ ความพร้อมของหน่วยงานและบุคลากร การให้คำแนะนำแก่ กำลังพล และหน่วยจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในหน่วยทหาร ผลจากการจัดการท่องเที่ยว ที่ผ่าน มาประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ สนใจสถานที่และแหล่ง ท่องเที่ยวในหน่วยทหารเป็นอย่างยิ่ง สาเหตุเนื่องจากหน่วยทหารไม่เคยมีโอกาสดูให้บุคคล ภายนอกเข้าเยี่ยมชมบ่อยครั้งนัก กิจกรรมเสริมที่สร้างขึ้น หรือกิจกรรมหน่วยมีอยู่เดิมแล้วสำหรับการ ฝึกเป็นปกติกล่าวคือ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า จังหวัดนครนายก หน่วยบัญชาการ สงครามพิเศษ จังหวัดลพบุรี กองพลทหารม้า 1 จังหวัดเพชรบูรณ์

หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัด ลพบุรี ได้รับการคัดเลือกเป็นหน่วยต้นแบบ การสนองตอบนโยบายรัฐบาล ด้านการท่องเที่ยว ภายในหน่วยทหาร หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ โดยกองกิจการพลเรือน หน่วยบัญชาการ สงครามพิเศษ เป็นส่วนราชการรับผิดชอบ วางแผน อำนวยการ กำหนดนโยบายการท่องเที่ยว กำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการท่องเที่ยว อนึ่งในการจัดการท่องเที่ยวในหน่วยนั้น ให้ถือ ว่าเป็นภารกิจรอง สำหรับภารกิจหลักคือ การป้องกันประเทศ การเสริมสร้างและพัฒนาความ มั่นคงภายในประเทศ หน่วยราชการที่มีศักยภาพ สามารถจัดการท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมเสริม การฝึกได้ มีดังนี้ คือ โรงเรียนสงครามพิเศษ ค่ายเอราวัณ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี กรมรบพิเศษ ที่ 2 ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี กรมรบพิเศษที่ 4 ค่ายสฤษดิ์เสนา อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก กรมรบพิเศษที่ 5 อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

กรมรบพิเศษที่ 5 อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้น เมื่อ 1 ตุลาคม 2544 (เดิมในนามกองพลรบพิเศษที่ 2) ดำเนินการดังนี้ การท่องเที่ยวเดินป่าเชิงนิเวศ การจัดค่ายฝึกอบรบเยาวชน กิจกรรมเสริม ดังนี้ การดำรงชีพในป่า การกระโดดหอสุง 34 ฟุต สำหรับ ชุดครูฝึกจัดจาก กรมรบพิเศษที่ 5 กองพันรบพิเศษที่ 1 กองพันรบพิเศษที่ 2 โดยจัดหมุนเวียนรับผิดชอบเป็นวงรอบการฝึก โดย ฝ่ายกิจการพลเรือน กรมรบพิเศษที่ 5 เป็นฝ่าย อำนวยการ วางแผนและกำกับการปฏิบัติ สรุปผลการดำเนินการจัดการท่องเที่ยว และการจัดกิจกรรมเสริมต่าง ๆ จนถึงปัจจุบัน ดังนี้

ปี 2545

- การเดินป่าเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวชาวสหรัฐฯ จำนวน 9 ครั้ง จำนวน 24 คน
- การจัดค่ายพักแรมเยาวชนและจัดกิจกรรมเสริม จำนวน 25 หน่วย จำนวน 3,500 คน

ปี 2546

- การเดินป่าเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวชาวสหรัฐฯ จำนวน 9 ครั้ง จำนวน 36 คน
- การจัดค่ายพักแรมเยาวชนและกิจกรรมเสริม จำนวน 19 หน่วย จำนวน 2,305 คน

ปี 2547

- การเดินป่าเชิงนิเวศ นักท่องเที่ยวชาวสหรัฐฯ,อังกฤษ จำนวน 2 ครั้ง จำนวน 4 คน
- การจัดค่ายพักแรมเยาวชนและกิจกรรมเสริม จำนวน 15 หน่วย จำนวน 1,724 คน

จากสถิติและข้อมูลดังกล่าว สะท้อนให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวลดน้อยลง ในขณะที่รูปแบบกิจกรรมยังคงเหมือนเดิมกล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การจัดค่ายพักแรมเยาวชน และกิจกรรมกระโดดหอสุง จึงอาจเป็นไปได้ว่า ผลจากการเปิดบริการนักท่องเที่ยวมานานนับ 10 ปี โดยไม่มีการอนุรักษ์ฟื้นฟูสภาพธรรมชาติที่เหมาะสม การมีรูปแบบที่ซ้ำเดิมไม่เปลี่ยนแปลงปรับปรุง เป็นเหตุให้ขาดแรงจูงใจดึงดูดนักท่องเที่ยว หรืออาจเกิดจากสาเหตุ ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว กรมรบพิเศษที่ 5 ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยว ปัญหาการนำนโยบายไปปฏิบัติ ความเหมาะสมในการจัดชุดครูฝึกเยาวชนซึ่งค่อนข้างอ่อนไหวและแตกต่างจากการฝึกทหารทั่วไป ความร่วมมือและการกระจายรายได้แก่ชุมชนท้องถิ่นที่เหมาะสม เป็นต้น จากสาเหตุปัจจัยดังกล่าว อาจส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการท่องเที่ยว

ดังนั้น เพื่อเป็นการหาข้อมูลที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินโครงการท่องเที่ยวของกรมรบพิเศษที่ 5 ให้สามารถเป็นที่ดึงดูดใจแก่ประชาชนโดยทั่วไปให้มาท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงได้สนใจที่จะสำรวจถึงปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานการให้บริการจากผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นข้อมูลที่จะนำมาให้ปรับปรุงต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อวิเคราะห์สภาพปัญหาอุปสรรคการดำเนินงาน โครงการท่องเที่ยวกรรมรบพิเศษที่ 5 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.2.2 เพื่อสำรวจถึงความคิดเห็นของนักท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่และประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวกรรมรบพิเศษที่ 5

1.2.3 เพื่อวิเคราะห์ถึงระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการโครงการท่องเที่ยวกรรมรบพิเศษที่ 5

1.2.4 เพื่อสำรวจหาแนวทางการแก้ไขปัญหา และเป็นประโยชน์ ต่อการปรับปรุงการท่องเที่ยวของกรรมรบพิเศษที่ 5 และหน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ให้ประสบผลสำเร็จมากขึ้น

1.3 สมมุติฐานการวิจัย

1.3.1 นักท่องเที่ยวในกลุ่มอาจารย์นักเรียนมีความพึงพอใจอย่างมากต่อการดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวกรรมรบพิเศษที่ 5 อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่

1.3.2 การดำเนินงานโครงการท่องเที่ยวของกรรมรบพิเศษที่ 5 มีปัญหาและอุปสรรคในระดับมาก

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

1.4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

การท่องเที่ยว กรรมรบพิเศษที่ 5 เป็นพื้นที่ของกองทัพบก โดยกรรมรบพิเศษที่ 5 รับผิดชอบ และเป็นหน่วยดูแลรักษาการใช้ประโยชน์ เนื้อที่ 2,500 ไร่ โดยมีขอบเขตดังนี้ ทิศเหนือติดกองการสัตว์และเกษตรกรรมที่ 3 ทิศตะวันออก ติดแนวถนนเชียงใหม่ – ฟาง ทิศใต้ ติดกองพันสัตว์ต่าง กรมการสัตว์ทหารบก ทิศตะวันตก ติดเขตนวนอุทยานแห่งชาติ ดอยสุเทพ - ปุย

1.4.2 ขอบเขตด้านเวลา

1. การศึกษาจากข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารดำเนินการท่องเที่ยว กรรมรบพิเศษที่ 5 ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2545 จนถึงวันที่ 30 กันยายน 2547

2. การศึกษาจากข้อมูลปฐมภูมิ จากแบบสอบถาม การสังเกตการณ์จัดการฝึกอบรม และสัมภาษณ์ จากบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่เดือนกันยายน 2547 จนถึงเดือนมีนาคม 2548

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 เพื่อทราบถึงสภาพปัญหาการดำเนินงานการท่องเที่ยว กรมรมพิเศษที่ 5 และนำไปใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไขการจัดการด้านต่างๆ

1.5.2 เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาโครงการท่องเที่ยวกรมรมพิเศษที่ 5 ให้การดำเนินงานประสพผลสำเร็จมากขึ้นในอนาคต

1.5.3 เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดแนวทางการจัดการท่องเที่ยว หน่วยบัญชาการสงครามพิเศษ ให้เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อไป

1.6 นิยามศัพท์

การท่องเที่ยวพื้นที่ทหาร หมายถึง พื้นที่จัดการท่องเที่ยวในกรมรมพิเศษที่ 5 อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่

หลักการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การวางแผนการท่องเที่ยว โดยมีการจัดการทรัพยากร สิ่งแวดล้อม การจัดการโครงสร้างพื้นฐาน และบริการท่องเที่ยว การสร้างจิตสำนึก การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ครอบครัว) การจัดการตลาดท่องเที่ยวและบริษัทเสริมการลงทุน

การจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกำหนดกรอบ การพัฒนา ทรัพยากร สิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยว กำหนดมาตรการป้องกัน การรักษาคุณภาพทรัพยากรสิ่งแวดล้อม

การมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น หมายถึง การส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชุมชนครอบครัวยุทธทหาร สมาคมแม่บ้าน มีส่วนร่วมในการวางแผน ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ตลอดจนการรับผลประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การส่งเสริมด้านการตลาดและบริการ หมายถึง การจัดทำโครงการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่ทราบทั่วไปต่อสาธารณชน รวมทั้งการจัดการฝึกอบรม การให้บริการท่องเที่ยวแก่ชุมชนทหาร ครอบครัว ผู้ประกอบการ

การจัดการส่งเสริมการลงทุน หมายถึง การเปิดโอกาสให้มีการร่วมลงทุนในกิจการท่องเที่ยว ในลักษณะการมีส่วนร่วมของบริษัทเอกชน ชมรมหรือสมาคม และการจัดสรรรายได้ที่เป็นธรรม รวมทั้งเป็นที่พอใจของผู้รับบริการ

แนวทางการเปิดพื้นที่และควบคุมการใช้พื้นที่ทหารเพื่อการท่องเที่ยว หมายถึง กลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ กรอบ หลักการ เพื่อใช้เป็น แม่แบบรูปแบบการใช้ และควบคุมการใช้พื้นที่